

Čez deset let ali še poprej se boste vi sami čudili, kakó ste mogli proti nameravani gimnaziji pričeti gonjo, kakor bi bila nevarnost za nemštvo in cesarstvo.

Govornik naglaša, da ni res Slovincem pri tem samo za odstranitev pripravljanih razredov. Zahteva Slovencev je opravičena v pedagoških načelih in v razmerah javnega življenja. Materin jezik je jedini pravi učni jezik. Ljudstvo pa tudi dandanes zahteva, da mu javni uradniki govoré čist jezik, katerega si je moči pridobiti le v primernih šolah. V to ne zadošča par ur na teden, ki se na nemških šolah dodelé slovensčini. In če ima po državnih temeljnih zakonih vsak narod pravico, da se mu gojita narodnost in jezik, nadalje če naj so vsi deželni jeziki v uradih in šolah jednako-pravni, tedaj mora država v to dovoliti potrebne ustanove. To je glavni razlog, zakaj zahtevamo v Celju dvojezičnih paralel ali posebne gimnazije.

Za posl. dr. Mengerjem je naučni minister Ma-deyski najprej poudarjal, da se pripravljani razred v Celju ni obnesel. Ustrezaje slovenskim željam so se v Mariboru ustanovile slovenske paralelke. Paralelke so imele ugoden uspeh, zato ni imela vlada povoda, ustavljati se izpolnitvi svoje obljube gledé Celja. Pri srednješolskih stvareh ni uvaževati samo stvarne, ampak tudi politične momente. Zato je vlada lani jasno izrekla nekaka načela, katerih se bo držala, a le navadno, ne brezpogojno. Že lani se je povedalo, da to načelo za Celje ne velja. Navidezno ni vlada celjske zadeve prevzela od prejšnje, ali ker je načelo o dvojezičnosti za Štajarsko že prej obveljalo, je tudi za sedanjo vlado stvar v tem oziru že dognana. Uvedenje uravnave tudi v Celju je logična posledica tega načela. Očitane, da vlada ne upošteva mnenja dež. zbora, je neosnovano. Kar je dež. zbor štajarski sklenil, ne odgovarja temu, kar je vlada za take slučaje zahtevala, ker pri dotičnih razpravah Slovenci še navzočni niso bili. Tudi dež. šolski svet se ni prezrl, ker je bil že leta 1888. vprašan. Gledé Celja se je tedaj izrekel brezpogojno, proti paralelkam gledé Maribora pa tudi negativno. Njegovi razlogi so se izkazali kot jalovi. Za posebno gimnazijo se je vlada odločila zatagadelj, ker se je z nemške strani poudarjalo, da bi škodovala slovenske paralelke nemškemu značaju obstoječe gimnazije. Če je vlada kaj ukrenila, ne more tega preklicati samo zatagadelj, ker kaka politična stranka ugovarja; če je zastavila svojo besedo, jo mora izpolniti, ker je to temeljni pogoj zaupanja do vlade. Zatagadelj naj se postavka odobri!

Cerkvene zadeve.

God sv. Alojzija na Framu.

Šolsko vodstvo na Framu, za pobožnost šolarjev vedno skrbno in uneto, je praznovanje prvega maja odložilo na dan sv. Alojzija ter je za ta god šolskega patrona oskrbelo prav lep in pobožen izlet. Mladina se je v učilnici zbrala; in kmalu po 7. uri so jo gg. učitelji in g. učiteljica vedli v farno cerkev sv. Ane, kjer je bila sv. maša. Učenci in učenke, pa tudi odrasli so molili sv. rožni venec in zmes popevali: »Jezus! tvoje sveto Srce — nas pregrešne veseli«. Med sv. mašo so bili otroci in mnogoteri odrasli pri sv. obhajilu, pred katerim so č. g. kateket otroke opomnili velike sreče. Rekli so:

»Danes imamo god presv. Srca Jezusovega; tisto Srce, katero je Jezus nosil v svojem telesu, ki je ljubilo nas, so ga pa tudi vsi angelji in svetniki ljubili, posebno sv. Alojzij. — To je sreča za nas; za vas, ki

ste ravnokar namenjeni za sv. obhajilo; sreča za vas, če Jezusa ljubite po izgledu sv. Alojzija. 1. Danes ste vsi Alojzeki in Alojzije, ker storili ste to, kar je on najraje delal: Sinoči ste opravili sv. spoved, danes ste lepo molili, milo peli; zdaj še pa sprejmete presv. R. Telo, ki ga je on najraje užival. Vaša sreča!

2. Ostanite vsi Alojzeki! Nekateri so pridni, pobožni, dokler v šolo hodijo, ko izstopijo, vse zavržejo, in ves trud učiteljev je proč! Zgodi se tako, kakor iz sv. pisma veste: Gospodar si je nasejal jeklene pšenice, ponoči mu sovražnik prišeje dračja. Pridni šolarji postanejo hudobneži za ječe, starišem in učiteljem na žalost. Ostanite torej vedno Alojzeki, da dosežete večno srečo v nebesih!

Po sv. obhajilu so učenci glasno zmolili Marijine litanije, in pred odhodom pred podobo sv. Alojzija zapeli: »Svet' Alojzij, limbar beli!« Gotovo lep izlet!

Kdaj bodo letos primicije?

Prvo sv. mašo bodo peli letošnji čč. gg. novomašniki: Bračič Andrej dne 18. avgusta pri D. M. v Negovi; Hlastec Franjo dne 4. avgusta v Konjicah; Kolarič Jožef dne 28. julija pri sv. Ani na Preborji; Kozoderc Janez dne 4. avgusta na Ptujski gori; Kumer Karol dne 11. avgusta na Vranskem; Muršič Frančišek dne 18. avgusta pri Sv. Marjeti niže Ptuja; Trafenik Jožef dne 4. avgusta pri Sv. Florjanu pri Rogatecu; Gobec Jožef dne 18. avgusta v Rogatecu; Hauptmann Ignacij dne 11. avgusta pri D. M. v Puščavi; Korošec Anton dne 25. avgusta pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Kurnik Janez dne 15. avgusta pri sv. Juriju v Slov. gorah; Rozman Janez dne 25. avgusta v Artičah pri Brežicah in Karol Weiss, duhovnik sekovške škofije, dne 4. avgusta pri čč. oo. frančiškanih v Mariboru.

Gospodarske stvari.

Uima gorice.

(Dalje.)

2. Na rozgi. Trs jako bujno raste; v dobri zemlji rozga na brajdah zraste za 2 do 5 m. Dokler je zelena ali v rasti, ne zapazimo ravno bolezní ali uime na njej; pač pa ko škornja rjava postane ali ko začne zoreti, tedaj se prikažejo tudi bolezní, ki trsu več ali manj škodujejo. Tako postavim prvič: Palež. Leta 1888. nam je uima trse pokvarila, rozge in očesca umorila; zato so se vse grobanice slabo obnesle; palež, zgor ali črni smod je bil tega kriv. To uimo trsa nam je »Kmetovalec« popisal 1894 št. 13, ko pravi: »Črni palež lahko uniči celi vinograd in ga oškoduje za več let; napada listje, vilice, vršičke, pozneje tudi grozdje, ko napravi male rjave pike, katere se vedno širijo, list pa se zvije kakti ožgan; enako se godi z lesom, ki postane osmojen. Toplota in mokrota mu dobro ugaja; tudi v nižavah se rajši zdržava, kakor v višavah, pod streho si redko kdaj upa. Opaljene rozge je dobro jeseni porezati; ostale mladike pomaži meseca februarja ali marcija — po rezi — z gobo, pomočeno v tekočino: 100 litrov vode in 40 gramov zelene galice (železnega vitrijola).«

Druga uima, ki trs ali rozgo uniči, je goba, ki se na rozgi pri zemlji pokaže, in je začetkoma bela, pozneje rjava, ob koncu pa črna; trs hira in odprhni. Ker ta bolezen iz mokrote nastane, je treba od trsa grabe napeljati, da voda ne zastaja; ali pa ilavico s pešnato zemljo zmešaj, da deževnica zgine in odteka.

Mnogotere uime bi trsa ne našle, ako bi gospodar jeseni rozge položil in z zemljo pokrtil. Kar pa pri celi gorici nečeš ali ne utegneš, stori konči pri mladenčih ali enoletnih ključih. Vzami pred snegom motiko, ter trse okoplji ali ogrni kakor krompir, da jih uime ovaruješ. Tako stori tudi pri drugih trsah v nižavi, kjer ti vsako leto pozebejo; saj tako se ogerske gorice črez zimo okovarijo. Še mnogotere druge uime s pogubo trsu pretijo, pa jih iz misli pustimo ter omenjamo samo največjo uimo gorice, ki nam trs uničiti hoče.

3. Na koreninah trsa. — Nekedaj so krvočno Turki strah delali po naših deželah, morili ljudi, žgali hiše, njive pomandrali, vinograde opustošili; sedanj pa vse trepeče pred malo, komaj vidno stvarco, ki ljudi v nadlogo in siromaštvo spravlja, jim najboljši pridelek uničuje, in gorice v pustine in golečine spreminja: trsna uška (*Fylloxera vastatrix*) je ta strašna živalca, katero si hočemo nekoliko ogledati; in sicer:

a) Ime. Trsna uš se ji pravi zato, ker je podobna vsem drugim ušem in ušicam. Uš; češko: vėš; zagorsko: veuš; graničarsko: vüš; pohorsko: vuš; pismeno: uš, brz latinsko: ens, ěns, ons: uš = živo, zato rečemo: Živad ga bo ujedla. Latinec jo imenuje: pediculus, od tod brz Nemec: lās = lous = laus; ali misliš od laziti; ali menda od: lau. Učenjaki so trsno uš naimeenovali *fyloxera vastatrix*, po volji profesorja Planhona, ki jo je leta 1868. prvi našel. Fyllon = list; xeraino = posušiti, *vastatrix* = upuščavitelja: listosušna upuščavitelja. Mi pa jo imenujmo: uška, dokler za to grozno stvar lepšega imena ne najdemo, ali dokler ne izgine ta grda ameriška pritepenka. (Dalje prih.)

Sejmovi. Dne 1. julija v Zrečah, pri Sv. Petru pri Radgoni, na Spod. Polskavi, v Olimju, Sromljah in v Mariboru (tudi za konje). Dne 2. julija v Petrovčah, na Tinskem, v Vildonu, na Ptujski gori, v Radgoni, pri St. Ilju pod Turjakom in na Remšniku. Dne 3. julija na Ptuj, v Imenem (za svinje) in v Mariboru. Dne 4. julija v Vojniku, na Bregu pri Ptuj (za svinje), na Podplatu, pri Sv. Petru pri Čmureku, na Vidmu in v Vuženici. Dne 5. julija na Spod. Polskavi (za svinje.)

Dopisi.

Iz Celja. (Okrajni zastop.) Ker nasprotni listi lažnivo pišejo o zadnji skupni seji okrajnega zastopa celjskega dne 18. rožnika t. l. in ker je seja jako podučljiva gledé postopanja in nazorov celjskih nasprotnikov, poroča se sledeče: Narodna stranka ima v okrajnem zastopu 23 udov, od katerih se je pa jeden izselil iz celjskega okraja tako, da ne pride več v poštev, torej štejem še 22, nasprotniki jih imajo 17. Od narodnih okrajnih zastopnikov je bil jeden bolan; g. Miha Vošnjak je moral biti ta dan na Dunaju, tako, da bi še lahko bilo navzočih 20 udov. Nasprotniki imajo dobro taktiko, da točno dojdejo ob napovedani uri tako, da je njihovih pristašev bilo ob devetih že 14, in ko je načelnik, g. dr. Sernec, otvoril sejo, je narodnih tu bilo le 16. — Slovenska stranka se je skazala dosedaj proti nemški povsem uljudno. Povabila so se pošiljala nemškim udom v nemškem, slovenskim v slovenskem jeziku; ravno tako proračun in končni račun in celo zapisnik se je na prošnjo Nemcev doposlal jim v nemščini, našim v slovenščini. Med pregledovalce računov sta se lani, kakor letos volila dva Slovenca gg. Roblek in Kavčič in »Nemec« g. Traun (Traven), kateri je mimogrede rečeno, nekdan bil ud narodne čitalnice v Celju. Prva točka dnevnega reda je bila odobrenje računov

okrajnega zastopa za leto 1894. Kakor lani, so tudi letos vsi trije pregledovalci, med njimi tudi gospod Traun dvakrat po poludneva pregledovali vse pobotnice in skupni račun. G. Traun je pokazal pri pregledovanju, da je popolnoma razumel račune; le tu pa tam je vprašal za kakšno pojasnilo, katera so se mu dala v najlepši prijaznosti. Gospod Roblek, kot poročevalec je v seji poudarjal, da so se računi in pobotnice natanko pregledovali in našlo vse v popolnem redu in je predlagal, da bi se račun odobril. Nato vstane gospod Traun, očita, da so računi pisani v »novi« slovenščini (*Neuslovenisch*), katere, razun nekaterih ljudij, nobeden ne razume (!), prečita celi dolgi § 59. postavave za okrajni zastop od 14. rožnika 1866, v katerem stoji, da morajo letni računi vsaj 14 dni pred sejo biti na razpolaganje vsem okrajnikom in da mora to razglašeno biti itd. in pravi, da imajo torej tudi Nemci pravico, pregledovati račune, in da tega ne morejo, ker je vse pisano v »novi slovenščini« ter stavi predlog, naj bi se računi vodili pri okrajnem zastopu v obeh jezikih. »Vahtarica« sedaj celo trdi, da je predlagal, da bi se morali računi voditi izključno v nemščini! Na to mu odgovori sprva načelnik, g. dr. Sernec, naj g. Traun ne misli, da mi ne poznamo § 59 in če bi se hotel prepričati, bil bi lahko našel, da je že več ko tri tedne pred sejo bil nabit na tabli pri pisarni okrajnega zastopa, kakor vsako leto, tudi letos oklic v slovenskem in nemškem jeziku, kateri oklic je naznanil, da računi vsakemu na razpolaganje ležijo na pregled v pisarni okrajnega zastopa, da pa razen revizorjev nobeden ni prišel jih pogledat. Nadaljuje potem: »Uradni jezik pri celjskem okrajnem zastopu pa je slovenski. Tudi pobotnice, katere polagajo isti, kateri denar dobivajo, so skoraj izključno slovenske; — če pa Nemci dobijo od okrajnega odbora denar, pa položijo nemške pobotnice, in je nesmisel, da bi se morale pobotnice pridejati tudi v prestavi aktom; in nikakor ne gre, da bi se denarna knjiga vodila v obeh jezikih. Sicer pa imamo in poznamo mi le jedini slovenski jezik in hvala Bogu, nam ni treba še debatirati o obstanku našega jezika.« Narodna večina je z živim odobravanjem sprejela to izjavo načelnika. (Konec prih.)

S slovenskih hribov. (Ciril-Metodovi kresovi!) Bodoči teden bomo zopet praznovali god naših apostolov, sv. Cirila in Metoda. Gotovo se tega godu, ki se od leta do leta lepše in veličastnejše obhaja, veseli že vsak veren Slovenec in verna Slovenka. In prav je tako. Pa prav in dostojno je tudi, da Slovenci kurimo sv. bratoma v čast kresove v predvečer njunega praznika. Zato pa, slovenski mladeniči, ne zabite naših največjih dobrotnikov, temveč tudi letos zažgite prav mnogo Ciril-Metodovih kresov! Naj bi ga pač ne bilo hriba, ne holmca na Slovenskem, ki bi ga ne razsvetljeval 4. julija zvečer Ciril-Metodov kres. Ko bo plamen švigal proti nebesom, pa zapoj, ljuba slovenska mladina, pesem sv. bratoma v čast, da bo odmeval hrib in dolina in bo pesmi glas dramil zaspance, tujce zemlje lačne pa pretresal in spominjal njih brezvestnega, krivičnega postopanja proti nam! C.

Iz marenberskega okraja. (Sv. Ciril in Metoda.) Bliža se praznik naših slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Opozarjamo torej naše rodoljube na isti dan: vsak hrib naj se razsvetli na predvečer! Kresi naj gorijo v našem okraju povsod in počastijo blagovestnika sv. Cirila in Metoda! Bila sta prva, ki sta Slovanom luč sv. vere prižigala, in v spomin, da smo hvaležni sinovi majke Slave, naj kresi kažejo ljubezen prvim dobrotnikom omike in prosvete in naj kažejo, da še Slovenci tudi v tem kraju živimo, in da še nas nemška nacionalna druhal ni pohrustala! Najlepši prostori za krese pa bi bili Velika kapa, Sv. Anton, Danijel v